

Den

Af Dyr læge Knud Dahlgaard, Dahlgaards Dyreklinik
www.dahlgaards-dyreklinik.dk

De fleste af os har oplevet, hvor dejligt berigende det er, at leve sammen med en ældre kat. Uanset hvor herlig og sjov killingen er, hvor afslappet og ukompliceret den voksne kat er, så er livet sammen med en ældre/gammel kat den mest intensive fase af kattelivet. Den har lært "livet" at kende, den har høstet alle de erfaringer, der kan høstes, den har karisma, og det er en del af baggrunden for, at det er den mest intense og berigende periode sammen med en kat. Her er båndene mellem kat og menneske virkelig nære og stærke.

Desværre er alder er en uundgåelig fremadskridende proces. Ældning defineres som "en kompleks biologisk proces, der resulterer i en progressiv reduktion i individets evne til at opretholde homeostase (ligevægt i alle livsprocesser) under intern fysiologisk stres og under stres fra omgivelserne. Det nedsætter individets levedygtighed og øger dets sårbarhed, således at det er mere udsat for infektioner og anden sygdom".

Men ældning er ikke en sygdom i sig selv, og der er mange faktorer – herunder især genetiske faktorer, sygdom, stres, manglende motion, miljøfaktorer og dårligt foder – der har indflydelse på, hvor hurtigt ældningsprocesserne skrider frem.

Katte regnes for seniorer i 8-10 års alderen og gamle når de er 11-13 år. Det er meget individuelt hvornår ældningsprocesserne for alvor sætter ind, og hvor hurtigt de skrider frem.

Lad os først se på hvad der faktisk sker med organismen, når en kat kommer op i årene, dernæst skal jeg

komme lidt ind på, hvad vi hver især kan gøre for at bevare sundhed og livskvalitet.

Stofskifte

Stofskiftet falder, og det samme gælder aktivitetsniveauet, den gamle kat er mindre aktiv end en yngre kat. Det betyder at behovet for foder også falder. Undersøgelser har vist, at ældre katte har brug for 30-40 % færre kalorier end yngre katte. Det understreger vigtigheden af at fokusere på foderet og sikre sig, at det imødekommer de ændrede behov. Overvægt øger risikoen for sukkersyge, hjerte-kredsløbs sygdomme, gigt/slidgigt mm.

Immunsystem

Immunforsvaret svækkes, og det øger risikoen for infektioner, svulster og sygdomme der udspringer af det svækkede immunsystem.

Hud

Huden bliver mindre smidig og mister sin elasticitet. På grund af atrofi af pigmentceller i hårsækkene dukker der hvide hår frem. Den naturlige produktion af fedt fra hudens kirtler nedsættes, og fedtets konsistens ændres i retning af en mere voksagtig, hvilket bevirker at hårene ikke bliver dækket/indsmurt i fedt i tilstrækkeligt omfang. Det betyder at pelsen kan blive tør, skællende, mat, glansløs og der kan optræde områder med hårtab/manglende hår.

Fortykket og evt. forvokset hud kan ses på snude og trædepuder. Neglene bliver mere sprøde.

Mundhule

Tandproblemer optræder hyppigt. Der ses tandsten

gamle kat

*EC Buens Avedine, NFO fs 09 23. Født 20. juli 1996, fotograferet 13. februar 2009. Dvs. 12 1/2 år gammel.
Opdrættet og ejet af Berit Thaysen og Andreas Munk-Madsen*

efterfulgt af fortykkelse i tandkødet eller paradentose med blottelse af tandhalsen og senere løse tænder.

Svulster i mundhulen forekommer – omend ikke så ofte. Der er som regel tale om såkaldte pladecellekarcinomer, som er særdeles ondartet.

Mave-tarmkanal

Optagelse af næringsstoffer fra tyndtarmen nedsættes med stigende alder på grund af, at de såkaldte tarmtrævler bliver kortere og bredere ved basis, hvilket betyder at tarmens samlede overflade for-

mindskes og produktionen af fordøjelsesenzymer nedsættes.

Tyktarmens motilitet (de bevægelser i tarmen, der fører indholdet videre mod endetarmen) kan svækkes, og det medfører forstoppelse i større eller mindre grad.

Lever og bugspytkirtel

Leveren, der har en mangesidet funktion, spiller bl.a. en væsentlig rolle i forbindelse med stofskiftet, den sørger for neutralisering af diverse giftige stoffer, producerer stoffer der er nødvendige i forbindelse

Rea, Reersøkat, Rødtribet med hvid, 14 år. Ejer: Mette Wilstrup

med koagulation (blodets størkning), opretholdelse af immunsystemet og meget mere.

Galden spiller en væsentlig rolle ved forarbejdning af føden.

Antallet af leverceller falder hos den gamle, og der aflejres fedt og arvæv i leveren. Det betyder at samtlige funktioner svækkes mere eller mindre, og det kan bl.a. medføre gulsot, bugvattersot (vand i bugen) nedsat størkningsevne i blodet, sygdomme i hjernen og huden m.v.

Bugspytkirtlen producerer fordøjelsesenzymer, som er nødvendige i forbindelse med optagelser af næringsstoffer.

Nedsat funktion af lever og bugspytkirtel medfører nedsat fordøjelse og mangelfuld optagelse af næringsstofferne i maden.

Hjerte-karsystem

Hjerte-karsystemet svækkes bl.a. på grund af lidelse i hjerteklapper eller hjertemuskel. Det medfører, at hjertets ydeevne nedsættes, blodcirkulationen svækkes og kattens aktivitetsniveau falder.

Nyrer

Nyrerne bliver mindre, blodgennemstrømningen falder, og det øger risikoen for nedsat nyrefunktion og begyndende nyresvigt. Desuden ses ofte betændelse i urinvejene samt svulster. Disse tilstande medfører først og fremmest nedsat appetit samt øget tørst og urinering.

Lunger

Lungevævet bliver mindre elastisk og der indlejres arvæv. Lungernes kapacitet falder, den slim, der helt normalt dannes i bronkier for at opfange støv og snavs – bliver mere tyktflydende og den mekanisme som skal føre slimen op mod struben svækkes.

Det betyder at ældre katte hurtigere bliver forpustet pga. mindre kapacitet, de hoster mere og har ofte vejrtrækningsbesvær i større eller mindre grad.

Skelet og mukulatur

Musklerne bliver tyndere og svagere, knoglerne bliver mere porøse og tynde, og leddene bliver langsomt mere løse og ustabile. Degenerativ led sygdom (ledegigt) forekommer ret ofte hos ældre katte – ikke mindst i forbindelse med hofteledsdysplasi – og viser sig i form af stivhed efter hvile, problemer med at springe op og halthed i varierende grad.

Hormonproducerende organer

Generelt set falder hormonproduktionen i alle disse organer, men da de fra starten har betydelig overkapacitet vil den nedsatte hormonproduktion kun sjældent medføre mangelsymptomer.

Men ældre katte rammes ofte af hypertyreoidisme (øget produktion af skjoldbruskkirtelhormon på grund af godartet knude i skjoldbruskkirtlen) og sukkersyge. Disse sygdomme viser sig ved vægttab på trods af øget appetit og øget aktivitet. Ved sukkersyge ses især øget tørst, øget urinering og vægttab.

Hjernen

Hjernen ældes, hvilket medfører tegn på senilitet, fx at katten går formålsløst rundt og rundt, den kan ikke rigtigt finde ud af at spise og det kniber med at genkende kendte ting og personer. Men det første og almindeligste tegn på senilitet er urenlighed og dernæst såkaldt cognitive dysfunktion fx ændring i søvn/vågen cyklus.

Hvad kan vi gøre?

Det er faktisk muligt at gøre en række fornuftige ting for at give katten et godt liv som senior.

Tiltagene går ud på at pleje den så godt som muligt. Undersøge den grundigt med jævne mellemrum, så eventuel infektion, knuder, sår mv. bliver opdaget i tide og behandlet, så vi undgår, at det bliver et problem for katten.

Pasning og pleje

Din kat har måske behov for hjælp til at holde pelsen. Især for langhårs katte kan det nogle gange

knibe med at komme rundt over det hele, når de kommer op i årene. Kig efter totter bag ørerne i armhuler og på undersiden af maven, og vær opmærksom på pelsen bagerst på ryggen, mange ældre katte har været ved at nå helt bagud.

Hvis pelsen er meget tør og mat, har den måske behov for tilskud af fiskeolie, behandling med balsam eller vask i specialshampoo.

Hold øje med neglene, og sørg for at få dem klippet, hvis de bliver for lange og katten hænger fast i gulvtæppet. Rens øjne og ører efter behov – hvis det overhovedet er nødvendigt.

Det kan forekomme at være små ting, men de vil tilsammen medvirke til at give katten velvære og bedre livskvalitet.

Tandhygiejne

Sunde tænder er en væsentlig forudsætning for et godt katte helbred. Hvis der er tandsten, vil det påvirke tandkødet og give betændelse og desuden paradentose, som i sidste ende medfører, at tanden løsnes og mistes. Derudover er paradentose at betragte som et åbent sår, hvor bakterier har fri adgang til de underliggende vævslag og blodkar. De kan så føres med blodet til de øvrige organer – fx lever, nyrer, lunger, hjerte m.fl. – hvor de slår sig ned og giver betændelse.

Det er derfor en rigtig god ide at pleje tænderne så godt som muligt, gerne med tandbørstning (jeg ved godt at det som regel er meget svært!) Eller giv katten noget at tygge på fx Hills Prescription Diet t/d eller dental sticks, som findes i mange varianter. Hvis der er tandsten og/eller løse tænder bør katten gennemgå en tandbehandling med udtrækning af evt. løse tænder samt rensning og polering af tænderne med ultralyd og pimpsten, samt have behandling med antibiotika hvis det er påkrævet.

Motion/aktivering

For meget og for lidt kan være lige slemt, men gamle katte skal bevæge sig/motionere lidt, det er ikke

nok at gå fra soveplads til foderskål, fra foderskål til bakken og så tilbage til sovepladsen.

I de fleste tilfælde kan du aktivere din kat med diverse motiverende legetøj. Men altså heller ikke for meget. Hvis der er betydelige led forandringer skal du passe på ikke at overbelaste.

Forebyggende undersøgelser

Det kan anbefales at lade din kat gennemgå en grundig undersøgelse hos din dyrlæge hvert år. Undersøgelse bør som minimum omfatte en klinisk undersøgelse, en stor blodprofil, urinundersøgelse, grundig gennemgang af resultaterne og anbefaling af eventuelle behandlinger, der bør iværksættes samt vejledning om fodring, pasning og pleje.

Fodring

Sund kost er essentiel for ældre katte. De har behov for et foder som præcist tilgodeser deres specielle behov. Hvis en kat har nedsat nyrefunktion, skal den have nyrekost, hvis den har sukkersyge, skal den have et foder der er proteinbaseret med meget lille indhold af kulhydrater osv.

Endelig et par bemærkninger om overvægt. Overvægt er simpelthen gift for ældre katte, ja det er slet ikke sundt for nogen.

Overvægt giver vejrtrækningsproblemer på grund af aflejring af fedt i brysthulen og omkring hjertet.

Hjertet bliver belastet på grund af den aflejrede fedt ved hjertet, og fordi der skal pumpes ekstra blod rundt bl.a. for at forsyne de ekstra fedtdepoter med ilt og næringsstoffer. Det kan medføre kredsløbssygdomme, forhøjet blodtryk og sygdomme i hjertemusklen

Overvægt belaster leddene og muskulaturen og er dermed medvirkende til at udvikle og forværre slidgigt.

Overvægt øger risikoen for sukkersyge og nedsætter immunforsvaret.

Der er således mange gode grunde til at sætte alt ind på at slanke din kat, hvis den er overvægtig.

Hvis du godtager disse tiltag og fører dem ud i livet, kan du være sikker på, at du gør det bedste for katten. Eventuelle problemer vil blive opdaget tidligt, således at der er de bedste muligheder for at be-

handle og afhjælpe. Du kan desuden være tryk ved, at katten har så god en dagligdag som muligt, idet du gennem omsorgsfuld pasning og pleje giver den de bedste rammer.

Dermed har du gjort alt hvad du kan, for at du har en glad og velfungerende kat så længe som muligt.

Malevitch Enchanting Emma, Russian Blue, 14 år. Opdrætter: Maria Malevitch Jensen. Ejer: Niels Peter Hansen